

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ ՆԱԽԱԳԾԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Սույնով ներկայացնում ենք «Թրանսփարենսի ինթենեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» ՀԿ-ի և Հելսինկյան Քաղաքացիական Ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակի համատեղ առաջարկություններ ՀՀ արդարադատության նախարարության հեղինակած և 22.06.2018թ. e-draft.am կայքում հանրային քննարկման դրված «Հանրային քննարկումների կազմակերպման և անցկացման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի վերաբերյալ:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ նախագիծը բխում է ՀՀ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) պահանջներից, մեր մի շարք առաջարկներ ուղղակիորեն վերաբերում են Օրենքի կարգավորումները վերանայելուն:

1. «Հանրային քննարկում» եզրույթը սահմանված է Օրենքի 2-րդ հոդվածով, ըստ որի «հանրային քննարկում»-ը իրավաստեղծ գործընթացին հասարակության մասնակցության, գործընթացի թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովման նպատակով սույն օրենքով սահմանված նորմատիվ իրավական ակտի նախագծի վերաբերյալ հանրության իրազեկման, ինչպես նաև հանրային կարծիքը բացահայտելու, դրանց վերաբերյալ դիտողություններ և առաջարկություններ ստանալու և դրանք ամփոփելու գործընթաց է:

Հանրային ընկալման մեջ որևէ գործընթացի մասնակցայնությունը ենթադրում է ոլորտային մասնագիտացված համայնքի կամ շահագրգիռ անձանց ու խմբերի հետ հանդիպումների, բաց լսումների ու քննարկումների կազմակերպում: Սակայն նախագծի կարգավորումները բխում են բոլորովին այլ տրամաբանությունից, ըստ որի հանրային քննարկումը կարող է կազմակերպվել բացառապես առցանց եղանակով: Նախագծի 10-րդ կետի համաձայն՝ հանրային քննարկումներ իրականացնելու նպատակով հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում և իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում հրապարակում է նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը, իրավական ակտի ընդունման հիմնավորումը և իր հայեցողությամբ այլ նյութեր: Իսկ նախագծի 20-րդ հոդվածը սահմանում է, որ հանրային քննարկումներ կարող են իրականացվել տվյալ ոլորտում մասնագիտացված կամ շահագրգիռ անձանց հետ հանդիպումների, բաց լսումների, քննարկումների, հասարակական հարցումների, ինչպես նաև հեռահաղորդակցության հնարավոր միջոցներով հանրային քննարկում իրականացնող մարմնի նախաձեռնությամբ:

Սա նշանակում է, որ իրավական ակտի նախագիծը մշակով կամ ընդունող մարմինը որևէ պարտավորություն չունի կազմակերպելու հանրային բաց քննարկումներ, ինչի արդյունքում ստացվում է, որ իրավական ակտի նախագիծը միայն կայքերում հրապարակելը բավարար պայման է հանրային քննարկում անցկացնելու օրենսդրական պահանջի կատարումն ապահովելու համար:

Միաժամանակ, անհրաժեշտ է եզրույթի առումով տարբերակել առցանց հանրային քննարկումը ֆիզիկական շփումների (հանրային բաց քննարկումներ) միջոցով իրականացվող քննարկումներից:

2. Նախձագծի 20-րդ և 21-րդ կետերում առկա է տրամաբանական հակասություն. եթե հանրային քննարկում իրականացնող մարմինը 20-րդ կետի համաձայն նախաձեռնել է անցկացնել բաց հանրային քննարկում, ապա դրա անցկացման վայրի, ժամի և ժամկետների

մասին պետք է հրապարակի հայտարարություն իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում և միասնական կայքում, մինչև դեռ 21-րդ կետը «**կարող է հրապարակել հայտարարություն**» ձևակերպմամբ այն դարձրել է հացողական լիազորություն:

3. Օրենքի 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ հանրային քննարկումների անցկացման արդյունքները և դրանց հիման վրա լրամշակված նորմատիվ իրավական ակտի նախագիծը նույնպես հրապարակվում են: Սակայն կառավարության որոշման նախագծով որևէ անդրադարձ չկա այն հարցին, թե հանրային քննարկման դրված նախագծերի վերաբերյալ առաջարկություններն ինչ ընթացք են ստանում կամ ինչպես են դրանք ազդում նախագծի հետագա ընթացքի վրա: Մասնավորապես, եթե ընդհանրական բացասական կարծիք ստացվել նախագծի վերաբերյալ, ապա արդյունքում նախագիծը պետք է արմատապես վերանայվի կամ շրջանառությունից հանվի: Ինչպես նաև առաջարկությունները չընդունվելու դեպքում պետք է հստակ հիմնավորվեն և արտացոլվեն ամփոփաթերթում:

4. Անհրաժեշտ է դիտարկել և Օրենքով ամրագրել իրավական ակտերի նախագծերի, հատկապես հայեցակարգային և ռազմավարական փաստաթղթերի դեպքում, մշակման առավել վաղ փուլում ներառականության և շահագրգիռ հանրության ընդգրկման հնարավորությունը՝ հանրության կարծիքը և տրամադրությունները նախապես բացահայտելու համար: Այլապես, հաճախ ստացվում է, որ հանրային քննարկման է դրվում մի նախագիծ, որը բոլորովին չի արտահայտում հանրության ակնկալիքները և տրամաբանորեն հակառակ լուծումներն է առաջարկում, մինչև դեռ վաղ փուլում կարելի էր բացահայտել լուծման նախընտրելի ուղիները:

5. Անհրաժեշտ է դիտարկել և Օրենքով ամրագրել իրավական ակտերի նախագծերի հանրային քննարկման առավել երկար ժամկետները՝ հաշվի առնելով նախագծի կարևորությունը, նշանակությունը և ծավալները:

6. Որևէ իրավաչափ նպատակ չի հետապնդում Օրենքի 3-րդ հոդվածով և Նախագծի 2-րդ կետով նախատեսված սահմանափակումը, ըստ որի հանրային քննարկման ենթակա չէ միջազգային պայմանագրի վավերացման (դրան միանալու) մասին օրենքի նախագիծը: Նկատենք, որ խոսքը չի գնում միջազգային պայմանագրի և դրա բովանդակության մասին, այլ դրան միանալու օրենքի նախագծի մասին, որի նկատմամբ, որպես օրենսդրական ակտ որևէ բացառության կանոն չպետք է գործի:

Վերագրյալի հիման վրա առաջարկվում է՝

- 1 սահմանել հանրային քննարկման ենթակա նախագծերի բաց քննարկումների անցկացման պարտադիր պահանջ՝ չսահմանափակվելով միայն նախագծի առցանց հրապարակմամբ.
- 2 սահմանել բաց հանրային քննարկում անցկացնելու դեպքում դրա վերաբերյալ հայտարարություն հրապարակելու պարտադիր պահանջ.
- 3 սահմանել հանրային քննարկման արդյունքում ստացված առաջարկությունները հաշվի առնելու, իսկ մերժելու դեպքում՝ հիմնավորելու պարտադիր պահանջ
- 4 ամրագրել նախագծերի մշակման վաղ փուլերում հանրության մասնակցության մեխանիզմը
- 5 սահմանել հանրային քննարկման առավել ողջամիտ ժամկետներ՝ ելնելով իրավական ակտի նշանակությունից և/կամ ծավալներից:

Ընդհանուր դիտարկումներ հանրային քննարկումների սկզբունքների վերաբերյալ

1. Հանրային քննարկման ընթացքում ներկայացվող առաջարկությունները պետք է բխեն մարդու իրավունքների միջազգային համընդհանուր նորմերից՝ անհանդուրժողականություն, խտրականություն կամ հոմոֆոբիա քարոզող առաջարկներից զերծ մնալու նպատակով:
2. Անկախ օրենսդրական ակտի նախագիծը մշակողի կողմից նախագծին հանրային քննարկում անցկանելու հանգամանքից, անհրաժեշտ է, որպես ԱԺ համապատասխան հանձնաժողովի պարտականություն, սահմանել խորհրդարանական լուսմների կազմակերպման պարտադիր պահանջը:
3. Հանրային քննարկում կամ խորհրդարանական լուսմներ չկազմակերպելու դեպքում սահմանել հետևանքեր՝ ներդնելով նախագիծը հետ կանչելու և պետական մարմինների անգործությունը բողոքարկելու մեխանիզմեր:
4. Նախարարներին կից հասարակական խորհուրդները չդիտարկել որպես հանրային քննարկման միակ հարթակ և հանրային քննարկումները դարձնել պարտադիր անկախ հասարակական խորհուրդներում դրանց քննարկումից:

«Թրանսփարենսի ինթենեշլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» ՀԿ

Հելսինկյան Բաղաքացիական Ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակ

04.07.2018թ.